

Warszawa, 22-02-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

IV.510.12.2024.MK

Pani Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
podsekretarz stanu w Ministerstwie
Sprawiedliwości RP
Zesp04@ms.gov.pl
[/f976dwh2m2/SkrytkaESP](#)

Dot. DSRiN-V.401.3.2023

Szanowna Pani Minister,

W odpowiedzi na pismo Pani Minister z 19 lutego 2024 r. w sprawie projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie sposobu przygotowania i przeprowadzenia wysłuchania dziecka oraz warunków, jakim mają odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich wysłuchań (A 525), zgłaszam poniższe uwagi. W związku z krótkim terminem, zakreślonym na ich przesłanie, uwagi te siłą rzeczy nie są rozbudowane.

Projekt rozporządzenia nie uwzględnia szczególnej sytuacji osób g/Głuchych ani specyficznej pozycji polskiego języka migowego (PJM – nie mylić z SJM, systemem językowo-migowym, który nie jest naturalnym językiem osób g/Głuchych). Dla g/Głuchych dzieci język polski jest językiem obcym, a dodatkowo w dużej mierze, zwłaszcza u młodszych dzieci, językiem nieznanym. W takiej sytuacji będzie konieczne zapewnienie obecności tłumacza języka migowego PJM, co wymagałoby zmiany treści § 3 projektu rozporządzenia („Jeżeli dziecko jest cudzoziemcem **lub osobą g/Głuchą**”, „tłumacza języka, którym posługuje się dziecko, **w tym polskiego języka migowego**”)

oraz treści § 1 ust. 2 pkt 3 (w projekcie występują dwa punkty 2, chodzi o punkt zawierający definicję komunikacji wspomagającej lub alternatywnej). Wprawdzie projekt wspomina o „biegłym z zakresu komunikacji wspomagającej lub alternatywnej”, jednak definicja AAC zawarta w projekcie pomija kwestię mimiki, gestów i migów, wymieniając jedynie „mowę i pismo”. Dla uniknięcia wszelkich wątpliwości – również u mających stosować projektowane Rozporządzenie sędziów – i dla podkreślenia wagi PJM, warto w tym projekcie wymienić ten język w sposób szczególny.

Projekt rozporządzenia nie zawiera także rozwiązań wspomagających dzieci z deficytami uwagi (ADD) oraz z nadpobudliwością psychoruchową z deficytem uwagi (ADHD), wśród których większość stanowią dzieci w normie intelektualnej, jednak wymagające specyficznej organizacji wysłuchania – tak pod względem czasowym, jak i pod względem obecności bodźców, mogących rozpraszać ich uwagę. Sytuacja takich dzieci nie jest identyczna z sytuacją dzieci rozwijających się w spektrum autyzmu ani dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, chociaż niektóre z dostosowań mogą być podobne. Rozwiązanie przewidziane w § 16 ust. 2 projektu nie wydaje się wystarczające pod tym względem.

Ponadto w § 2 projektu rozporządzenia warto rozważyć uwzględnienie nie tylko rodzaju niepełnosprawności, ale także specjalnych potrzeb dziecka, opisanych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Stąd poza wymienieniem „akt sprawy, wysłuchania albo przesłuchania rodzica, opiekuna bądź osoby, pod której pieczę dziecko pozostaje, wywiadu kuratora lub opinii biegłego” warto w tym miejscu przywołać także orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

W § 5 projektu warto rozważyć uzależnienie zawiadomienia o terminie wysłuchania oraz zobowiązania do przyprowadzenia dziecka na wysłuchanie od tego, czy dany rodzic lub rodzice nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej lub ograniczeni w wykonywaniu tej władzy. W przeciwnym razie dosłowna treść przepisu nakazuje informować oboje rodziców niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie wykonują oni władzę rodzicielską nad wysłuchiwanym dzieckiem.

W § 6 projektu rozporządzenia warto skorzystać ze zmian, wprowadzonych przez art. 6 pkt 11 lit. a ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. (Dz.U.2023.289) zmieniającej Kodeks postępowania karnego z dniem 15 lutego 2024 r., i wskazać wyraźnie, że pouczenia i wyjaśnienia dla małoletniego świadka i pokrzywdzonego mogą być opisowe lub

graficzne (podobnie jak w nowym art. 300 § 3b KPK). Rozważane tu rozporządzenie powinno też zawierać – podobnie jak rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, wypracowywane na potrzeby art. 300 KPK – wzory pouczeń i wyjaśnień dla małoletniego pokrzywdzonego i świadka. Jednocześnie sugeruję, by prace nad tymi wzorami były prowadzone równoległe z pracami nad wzorami na potrzeby postępowania karnego i w porozumieniu między zespołami opracowującymi te wzory na potrzeby KPC i KPK.

Należy rozważyć możliwość i zasadność pilnej zmiany treści art. 216² § 2 KPC – z uwagi na to, że w myśl tego przepisu „w wysłuchaniu dziecka, oprócz sędziego, może brać udział wyłącznie biegły psycholog”. Przepis rangi podustawowej, przewidujący udział w wysłuchaniu dziecka także tłumacza języka, którym posługuje się dziecko lub biegłego z zakresu komunikacji wspomagającej lub alternatywnej (§ 3, § 11 projektu), może zostać uznany za sprzeczny z tym przepisem rangi ustawowej. Ponadto przy tej okazji należałoby rozważyć zasadność zachowania spójności z przepisami dotyczącymi przesłuchania małoletniego pokrzywdzonego i małoletniego świadka, zawartymi w art. 185a-185f Kodeksu postępowania karnego, w tym zwłaszcza z art. 185a § 2 KPK, przewidującego obecność osoby pełnoletniej wskazanej przez pokrzywdzonego (i przez świadka, wskutek odwołania z art. 185b § 1 KPK) przy przesłuchaniu oraz z art. 185e, dodanego przez art. 6 pkt 9 ustawy z 13 stycznia 2023 r. (Dz.U.2023.289) zmieniającej Kodeks postępowania karnego z dniem 15 lutego 2024 r.

Nie jest w pełni jasne, dlaczego możliwość obejrzenia miejsca wysłuchania została przewidziana jedynie dla dzieci w spektrum autyzmu lub z niepełnosprawnością intelektualną. Należy rozważyć zasadność zapewnienia takiej możliwości każdemu dziecku.

Uwagi powyższe przekazuję działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1058). Mam nadzieję, że okażą się one przydatne w dalszych pracach nad projektem rozporządzenia.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/